

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bağlamında Siyasi Partilerin Kadın Politikaları: AK Parti ve CHP Örneği

Melike ÇAKIR¹

Rıfat KARAKOÇ²

Geliş Tarihi (Received): 31.01.2024 – Kabul Tarihi (Accepted): 03.05.2024

DOI: 10.26745/ahbvuibfd.1429399

Öz

Her toplum tarafından kadınlara ve erkeklere farklı anlamlar yüklenmiş ve her toplumun beklentileri bu anlamlara göre şekillenmiştir. Kadınlar ve erkeklerden toplumsal rollerin gerektirdiği gibi davranması beklenmiş ve hayatın her alanında toplumsal roller etkili olmuştur. Cinsiyet kavramına getirilen yeni bir yaklaşımla ortaya çıkan toplumsal cinsiyet kavramı bu durumu açıklama noktasında oldukça etkili olmuştur. Toplumsal cinsiyet eşitliği düşüncesi ise cinsiyetlere yüklenen anlamlarla ortaya çıkan bu kavramın etrafında şekillenmiştir. En genel anlamıyla toplumsal cinsiyet eşitliği, kadınların hayatın her alanında erkeklerle eşit düzeylerde yer alması, eşit haklara sahip olması ve eşit koşullardan yararlanması olarak tanımlanabilmektedir. Bu noktada günümüz demokrasilerinde önemli bir role sahip olan siyasi partilere de özellikle sahip oldukları kadın politikaları bakımından rol düşmektedir. Bu amaçla çalışmada ilk olarak toplumsal cinsiyet eşitliği ele alınacak, cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları açıklanarak toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik genel bir çıkarımda bulunulmaya çalışılacaktır. Toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik yapılan kısa bir değerlendirmenin ardından siyasi partiler bağlamında konu ele alınacaktır. Bu bağlamda çalışma kapsamında iktidar partisi ve muhalefet partisi olması bakımından seçilen iki partinin kadın politikalarına yer verilerek toplumsal cinsiyet eşitliği düzleminde bir değerlendirme yapılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Siyasi Parti, Toplumsal Cinsiyet, Eşitlik, Kadın

Women's Policies of Political Parties in the Context of Gender Equality: Example of AK Party and CHP

Abstract

The societal expectations of men and women have been shaped by the various meanings attributed to them. Social roles have influenced every aspect of life, and people were expected to conform to these roles. The emergence of the concept of gender has been instrumental in explaining this situation, as it presents a new approach to the concept of sex. The idea of gender equality has been shaped around this concept, which calls for women to participate in all areas of life on an equal footing with men, to have equal rights and opportunities, and to benefit from equal conditions. Political parties play a significant role in promoting gender equality in democracies, particularly through their policies on women's issues. This study aims to discuss gender equality and provide a general overview of the concepts of sex and gender. It will then evaluate the policies of two political parties, one in power and the other in opposition, to assess their commitment to gender equality.

Keywords: Political Party, Gender, Equality, Women

¹ Doktorant, Samsun Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, melike_cakir@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-4827-6490.

² Doç. Dr., Samsun Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, rifat.karakoc@samsun.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3942-7426.

Giriş

“Bir heyeti içtimaiye, bir millet erkek ve kadın denilen iki cins insandan mürekkeptir. Kabil midir ki, bir kitlenin bir parçasını terakki ettirelim. Diğerini müsamaha edelim de, kitlenin heyeti umumiyesi mazharı terakki olabilsin? Mümkün müdür ki, bir camianın yarısı topraklara zincirlerle bağlı kaldıkça diğer kısmı semalara yükselebilsin?”³

Toplum içinde kadınlara ve erkeklere yüklenen anlam birbirinden farklıdır. Özellikle görev ve sorumluluk anlamında beklentiler cinsiyete göre şekillenmektedir. Toplumun insanlara yüklediği bu görev ve sorumluluklar genel itibariyle kadınlar için ev ve aile ile ilgili konuları kapsarken erkekler için daha geniş bir alanı içermektedir. Toplumun beklentilerine karşılık vermeyen veyahut toplumsal rollere uymayı reddederek kalıplarından çıkan kadınlar ise gerek toplumsal ve sosyal hayatta gerek iş hayatında gerekse siyasal hayatta birtakım zorluklar yaşamaktadır.

Kadınların hayatın her alanına dahil olması için toplumsal cinsiyet eşitliği kavramı oldukça önem arz etmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliği, en temelinde kadın ve erkeğin eşit haklara ve eşit koşullara sahip olması demektir. Toplumun ona yüklediği anlamdan sıyrılarak erkeğe özgü olarak atfedilen alanlarda var olmak isteyen kadınlar, toplumun ona verdiği anlamın fazlasını istemekle birlikte hakkı olandan fazlasını istememektedir. Bu açıdan düşünüldüğünde kadınların istek ve talepleri hayatın her alanında erkeklerle eşit koşullarda olmaktır. Bu noktada da karşımıza toplumsal cinsiyet eşitliği çıkmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için en önemli koşul eşit şartlar yaratmak olmakla birlikte kadınların teşvik edilmesi de sağlanmalıdır. Günümüzde siyasal hayatın en önemli aktörlerinden biri olan siyasi partilere bu noktada büyük bir rol düşmektedir. Siyasi partiler kadına ilişkin politikalarıyla siyasal hayatı etkilemekle birlikte toplumsal bir etki de yaratmaktadır. Bu bakımdan kadınlara yönelik ortaya konan politikaların toplumsal cinsiyet eşitliğine sağlayacağı yarar kuşkusuz önem arz eden bir durumdur.

Siyasi partilerin kadına yönelik politikalarını incelerken ilk olarak siyasi partilerin anayasaları olarak kabul edilen parti tüzüklerinde ve programlarında kadına hangi şekilde yer verdikleri incelenmeli ve kadınlarla ilgili olarak yapılan politikalar partinin ortaya koyduğu bu genel çerçevede içerisinde değerlendirilmelidir. Öte yandan siyasi partilerin kadın politikalarının ne kadar toplumsal roller ile bağdaşır bağdaşmadığı ölçülmeli veya toplumsal cinsiyet eşitliğini

---

³ Atatürk Araştırma Merkezi. (2006). *Atatürk'ün söylev ve demeçleri I-III* (Cilt I). Ankara: Divan Yayıncılık.

sağlama amacı taşıyıp taşımadığı sorgulanmalıdır.Çalışma kapsamında ilk olarak toplumsal cinsiyet eşitliği hakkında genel bir bilgilendirme yapılması hedeflenmektedir. Çalışma bu ölçüde temellendirildikten sonra günümüzde iktidar partisi olması bakımından seçilen Adalet ve Kalkınma Partisi ve aynı zamanda ana muhalefet partisi olması bakımından seçilen Cumhuriyet Halk Partisi özelinde konu ele alınacaktır. Bu bakımdan çalışma kapsamında seçilen siyasi partilerin tüzükleri ve programları başta olmak üzere kadınlara yönelik ortaya koydukları politikalar incelenecektir.Çalışmanın amacı iktidar partisi ve ana muhalefet partisi üzerinden kadınlara yönelik oluşturulan politikaların toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında ele alınmak kaydıyla kadınların eşit hak ve koşullara ulaşması hedefine yönelik bir incelemesini yapmaktır. Bu konu hakkında yapılmış çalışmalar incelendiğinde ise siyasi partilerin kadınlara yönelik politikaları hatta söylemleri üzerine çalışmalar mevcut olsa da konuyu tam anlamıyla toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında ele alan çalışmaların eksikliği görülmektedir.Tüm bunlarla birlikte bu çalışmanın sonunda hedeflenen durum siyasi partilerin kadınlarla ilgili politikalarında ne kadar eşitlikçi bir anlayış taşıyıp taşımadıklarını tespit etmektir. Bu bağlamda söz konusu siyasi partiler tarafından yapılan politikalar incelenecek kadınların toplumsal, sosyal ve siyasi hayatın her alanında erkeklerle eşit koşullarda fırsatlardan yararlanması noktasında bu partilerin politikalarının ne derece etkili olduğu da ortaya konmaya çalışılacaktır.

1. Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Genel Bir Bakış

Cinsiyet kavramı, biyolojik ve toplumsal açıdan birçok noktada önem taşıyan fonksiyonlara sahiptir. Erkek ve kadın olarak doğmak veyahut olmak nüfusun dağılımı ya da artımı noktasında dengelerin değişmesine yol açabileceği gibi cinsiyete dayanan toplumsal ayrımın ve eşitsizliğin ana aktörlerinden birini oluşturan öğelerden biri olmaktadır. Bu açıdan bireylerin cinsiyeti ele alınırken biyolojik cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları ayrı ayrı ele alınmalı ve kökten farklı bir şekilde değerlendirilmelidir (Bingöl, 2014: 108).

Cinsiyet farklılıkları, esasında, biyolojik ve toplumsal açıdan farklı şeyleri ifade etmektedir. Biyolojik olarak cinsiyet farklılıkları kadın ve erkek arasında gözlenen, öğrenilmemiş ve doğuştan getirilmiş niteliklere dayanan farklılıklardır. Toplumsal açıdan cinsiyet farklılıkları ise biyolojik olanın tam tersi bir şekilde insanlar arasında öğrenilen ve sosyalleşme sürecinde kazanılan nitelikler itibarıyla gözlenen farklılıkları oluşturmaktayken bu tür farklılıklar bireyden bireye ve dahası kültürden kültüre de birtakım değişmeler gösterebilmektedir (Dökmen, 2015: 25). Cinsiyet kavramının kullanımı gün geçtikçe farklı alanlarda çalışmalar yapan bilim insanları tarafından yerini toplumsal cinsiyet kavramının kullanımına bırakmıştır. Cinsiyet kavramı yerine toplumsal cinsiyet kavramı, cinsiyet rolleri yerine toplumsal cinsiyet rolleri kavramı ve hatta cinsiyet ayrımı kavramı yerine de toplumsal

cinsiyet ayrımı kavramı kullanılmaya başlanmıştır. Kavramsal olarak yaşanan bu dönüşümde, tarihçiler, toplumsal cinsiyet kavramının yalnızca kadına ve aileye yönelik değil tüm tarihsel gelişmelere bakışta uygun olan bir sınıflandırma yöntemi olduğuyla ilgili öne sürülen bu yeni perspektifle ilgilenmiştir. Her siyasi, ekonomik sosyal vb. alanda yaşanan değişim kadın ve erkeğin üzerinde eylem ve rolleri bakımından bir etki yaratmaktayken, öte yandan, bir kültürün sahip olduğu toplumsal cinsiyet yapısı da bütün yapıları ve gelişimleri etkileyen bir rol oynamıştır. Bununla birlikte insanların sahip olduğu toplumsal cinsiyet anlayışı sadece kadın ve erkeğe dair olan bakış açısını değil toplum hakkındaki bakış açısını da biçimlendirmiştir (Wiesner Hanks, 2020: 3).

Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet kavramlarının sahip olduğu farklı anlamlara karşılık cinsiyet kelimesi Türkçe içerisinde bazı durumlarda toplumsal cinsiyet kavramını da içerecek bir biçimde kullanılmaktadır. Cinsiyet kelimesinin toplumsal cinsiyeti de içerecek şekilde kullanılmasında toplumsal cinsiyet kavramının temelinde yer alan cinsiyet ayrımı rol oynarken toplumsal cinsiyet kavramının kullanım açısından kendisine henüz uygulama alanı bulamamış olması da etkili olmaktadır. Bu duruma ek olarak toplumsal cinsiyet kavramının Türkçe anlam ve dil bilgisi bakımından uygun olup olmadığı da incelenebilir. Öte yandan bu kavramlar arasında bulunan ayrımı yansıtabilecek ölçüde bir kelimenin Türkçede yer almaması biyolojik ve toplumsal cinsiyetin insanlar tarafından ayrılmaz bir nitelikte görülmesiyle de ilişkilendirilebilir. Öte yandan dünyada bu ayrım henüz yeniyken, Türkiye’de ise nispeten daha da yenidir. Bu konu hakkında bilimsel araştırmalar bakımından 70’li yıllara kadar gidilmekteyken en fazla araştırma 90’lı yıllardan sonra yapılmıştır (Dökmen, 2015: 18-19).

Cevizci (1999: 849), cinsiyet kavramı ve toplumsal cinsiyet kavramı arasındaki ayrımı yaparken cinsiyetin biyolojik olarak verildiğini ve buna karşılık toplumsal cinsiyetin ise sosyal olarak inşa edildiğini, cinsiyetler arasında doğuştan gelen bedensel farkların haricinde bütün etmenlerin özellikle de sosyal ve kültürel olanların önemini vurgulayan bir kavram olduğunun üzerinde durmaktadır. Touraine (2007: 24), Cevizci’nin bu görüşünü destekler nitelikte bir ifadeyle bulunarak toplumsal cinsiyet düşüncesinin kadın davranışlarının toplumsal ve dahi ideolojik bir belirlenimciliğini taşıdığını belirtmiş ve kadınlardan beklenenin toplumda bulunan yerine göre davranması olduğuna dikkat çekmiştir. Vatandaş (2007: 42) ise toplumun iki cinsten oluştuğunu ancak her iki cinsin de varoluş ve gelişimleri açısından birbirine bağlı olmalarına karşılık toplumda bulunma şekli ve imkanlarının önemli derecede farklı olduğundan söz etmektedir.

Toplumsal cinsiyet kavramı hem bireylerin hem de grupların sahip olabileceği imkânları ve yaşam şansını belirli kılan önemli bir faktör olmakla birlikte evden başlayarak devlet

kademesine de uzanarak bütün kurumlarda yüklenebilecekleri rolleri de kuvvetli bir biçimde etkilemektedir. Erkeklerle ve kadınlara yüklenen roller her kültürde farklı şekillerde kendini gösterse de kadınların erkeklerle oranla daha güçlü görüldüğü bir topluma rastlanılamamaktadır. Erkeklerin sahip olduğu roller çoğu zaman daha değerlidir ve ödülleri de büyüktür. Hemen hemen çoğu kültürde ev ve çocuğa dair sorumluluklar kadına yüklenmekteyken ev ekonomisi gibi sorumluluklar da erkeğe bırakılmaktadır (Giddens, 2012: 514). Toplumsal cinsiyete bağlı oluşan bu kalıp yargılar zamana bağlı olarak değişmemekte ve dünyanın farklı kültürlerinde de benzer nitelikler taşımaktadır. Bu bakımdan toplumun kadınlardan beklentisi aile, ev ve çocuk işleriyle meşgul olması, duygusal açıdan sessiz ve sakin olmak gibi daha olumlu kabul edilen niteliklere sahip olması ve erkeğe bağlı olmasıdır. Erkeklerle yönelik beklentiler ise evin ekonomisinden sorumlu olması, ailesini koruması, ev içerisinde güce dayalı işleri yapması, duygusal açıdan kadınlardan beklenenin aksine daha güçlü olması gibi nitelikler taşıması, ev ve dışarı arasında bağ kurmasıdır. Toplumun tüm bu beklentilerine yönelik sayılan durumlar toplumsal cinsiyet yargılarını oluşturmaktadır (Saraç, 2013: 28). Toplumsal cinsiyet eşitliği ile hedeflenmekte olan durum yaşamın tüm alanlarında herhangi bir durum ve eyleme katılımın kadın ve erkek için eşit bir şekilde gerçekleşmesidir. Kadın ve erkek arasında bir eşitlik sağlamak amacıyla akla gelmekte olan konulardan başlıcaları eğitim, çalışma, boşanma, velayet, miras, seçme ve seçilme hakkı olabilmekle beraber bu haklardan eşit bir biçimde faydalanılması gerekmektedir. Her demokratik toplumda eşitlik düşüncesi bir ilke olarak siyasal ideolojinin ana konularından biri olmuştur. Buna karşın eşitlik kavramı hukuksal açıdan ele alınsa da uygulama noktasında kadınlara yönelik eşitsizlikler varlığını sürdürmüş, bireysel açıdan farklılıklar, gereksinimler ve toplumsal konular göz önünde bulundurulmamıştır (Ünal Erzen, 2019: 23). Toplumsal cinsiyet eşitliği kavramının kullanım alanına baktığımızda ise sosyal açıdan kadın ve erkeğin tanımının yapılması, toplum tarafından kadın ve erkeğin ayırt edilme şekilleriyle toplumun kadın ve erkeğe yüklediği toplumsal rollerini anlamak amacı yer almaktadır. Kavram, neredeyse bütün toplumlarda yer edinmiş cinsiyetçi ayrımlardan dolayı ortaya çıkan eşitsizlik durumuna dikkat çekmektedir. Feministler ise bu kavramı kadın ve erkek arasındaki güç ilişkisi ve eşitsizlikleri sorgulatacak bir araç ve kavram olarak ele almaktadır. Bununla birlikte feminist kuramcılar toplumsal yapının erkek egemen yapısının kadınlara yönelik ortaya çıkardığı sorunları ve bunlara dair çözümleri tartışmaktadır. Bu bakımdan feminizmin, liberal feminizm, sosyalist feminizm gibi farklı yaklaşımlarında toplumsal cinsiyet konusu tartışmaların ana odağı konumundadır (İçli, 2018: 135). Toplumsal cinsiyet kavramı yalnızca feminist görüş içerisinde odak konusu olmamış başka alanlarda da dikkate alınmıştır. Günümüzde çağdaş tarihçilerin birçoğu, toplumsal cinsiyet kavramının toplum ve kültürün en

önemli ayrışma çizgilerinden biri olduğunu, ayrıca kültürel benzerlik veyahut farklılık araştırmasının hiçbirinin toplumsal cinsiyet kavramı göz önünde bulundurulmadan ortaya konamayacağını tespit etmişlerdir (Berktaş, 2010: 30). Bununla birlikte toplumsal iktidar çözümlerinde de cinsiyet, sınıf veya ırk gibi önem taşıyan açıklayıcı değişkenlerden biri haline gelmiştir. Sınıflı toplumlarda iktisadi kaynakların dağılımı gibi görece büyük bir problemden, kişiliğin oluşumu ve kişiler arasındaki ilişkilerin belirli duruma getirildiği küçük düzeylere uzanan yaklaşık olarak her düzeyde cinsiyete dayanan iktidar ilişkilerinin ortaya çıkardığı etki ve elinde bulundurduğu belirleyicilik gücü göz önünde bulundurulmadan yapılan çözümler eleştirilerin odak noktası olmaya başlamıştır (Sancar, 2009: 26). Kadınların sahip olduğu toplumsal konumlarında var olan eşitsiz durum hem dünya çapında hem de Türkiye’de ana sorunlardan birini oluşturmaktadır. Bu eşitsiz durum erkekten yana bir güç ve iktidar ilişkisine ev sahipliği yapmakla birlikte kadınlara ev işi ve bakım gibi sorumluluklar yüklenmesinin yanında ekonomik kaynaklara ve kamusal alana ulaşma imkânını sınırlamaktadır. Bu noktada kamu politikaları ile kadınlara yönelik ortaya çıkan bu eşitsizliklerin öncelik alanlarının tespit edilmesiyle ortadan kaldırılması sağlanabilir ancak bir diğer yandan bu politikalar var olan eşitsizliklerin tekrar üretilmesine veya yeni eşitsizliklerin ortaya çıkmasına da yol açabilir. Öte yandan günümüzde geniş bir uygulama şekliyle çok düzeyli yönetişime sahip kamu politikası modeli cinsiyetleri görmemektedir. Cinsler arasında eşit düzeyde hak ve imkânların var olduğu düşüncesiyle kamu hizmetlerinin tarafsız olması ve kamu politikalarının da kadın ve erkekler açısından aynı sonuçları ortaya çıkaracağı kabul görmektedir. Eşitlik ve tarafsızlığa yönelik bu tutum toplumda avantajı olmayan grupların gereksinimlerini arka plana atmakta ve cinsler arasında bulunan ekonomik ve sosyal konumlardaki eşitsiz duruma gereken önemin verilmemesine neden olmaktadır. Bu noktada kamu politikaları noktasında eksik olan parça toplumsal cinsiyete karşı hassas olan kamu politikalarının varlığıdır (Günlük Şenesen, Yücel, Yakar Önal, Ergüneş ve Yakut Çakar, 2017: 5). Saraç (2013: 29), kadınların cinsiyet ayrımcılığına en fazla karşı karşıya kaldığı durumları “eğitim, ekonomi, sosyal yaşam, siyaset, kılık kıyafet kısıtlaması, otorite, evlilik yaşı, boşanma, duygu ve düşüncelerini yaşama ve ifade etmede güçlük, toplum, aile, din ve gelenek baskısı...” şeklinde ele almaktadır. Kadınlar hem toplumsal cinsiyet kalıplarının içinde mahsur kalmakta hem de toplum tarafından ayrımcılığa maruz kalmaktadır. Bu bakımdan kadınların toplumun onlara yüklediği rollerden sıyrılması ve her türlü ayrımcılığın son bulması için siyasette önemli bir yere sahip siyasi partilere de önemli bir rol düşmektedir.

2. Siyasi Partilerin Kadın Politikalarını Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Üzerinden Okumak

Siyaset, kaynaklar, haklar ve gücün paylaşıldığı ve bu ilişkilerin meydana geldiği ve değişime uğradığı bir mecra olması bakımından cinsiyet ilişkilerini büyük bir ölçüde etkileme ve şekil verme gücünü de elinde bulundurmaktadır. Bundan dolayı siyasi pratikler, söylemler ve bu söylemler neticesinde şekillenmekte olan yasaların da kadın ve erkek rollerinin toplumda tanımlanmasında ve toplumsal cinsiyet ilişkilerinin de şekillenmesinde bir hayli önem taşımaktadır (Adak, 2016: 19).Siyasi partiler ise başta demokratik rejimler olmak üzere siyasetin vazgeçilmeyen araçlarıdır. Demokrasinin işlemesi için siyasi partilere ihtiyacı vardır. Bu bakımdan demokrasinin temel siyasi aktörleri olma vazifesini siyasi partiler yerine getirmektedir. Siyasi partiler, aynı zamanda, iktidar partisi veyahut muhalefet partisi olmasına bakılmaksızın demokrasi bakımından oldukça önemli işlevleri yerine getirirler (Yayla, 2015: 175-176).Siyasi partilerin sahip olduğu temel işlevlerinden belki de en önemlisi ve göze çarpanı toplumsal temsil işlevidir. Siyasi partiler birçok toplumsal grubu gerek sembolik açıdan gerekse çıkarlarının gelişmesi açısından temsil etmektedir. Siyasi partilerin sahip olduğu bu işlev, onların toplumsal ve siyasal yararlarını örgütlü bir duruma getirmesinden kaynaklanmaktadır. Siyasi partiler, toplumdaki birçok yararın siyasal bakımdan ifade edilmesinde aracı konumunda yer alan yapılardır (Özdemir ve Atılgan, 2015: 244).Siyasi partiler günümüzde neredeyse her tarafta karşı karşıya geldiğimiz ve bununla birlikte toplumsal, siyasi ve ekonomik açıdan gelişim göstermenin çeşitli basamaklarında yer alan farklı siyasal sistemlerde hemen hemen birbirine benzerlik gösteren işlevler yüklenmektedir. Bu bakımdan siyasal sistemlerin ne olduğuna bakılmaksızın siyasi partiler halkın toplumun sorunlarına yönelik bilinçlenmesi, kamuoyu oluşturma, toplumun talep ve beklentilerini siyasal kararların belirlendiği merkezlere ulaştırma gibi konularda önemli bir rol oynamaktadır (Öztekin, 2014: 97). Siyasi partilerin zaman içerisinde yaşadığı gelişmeler oldukça önemli reformlar yapmalarına olanak sağlamıştır. Bu önemli reformlar sonucunda parti programlarında kadınlara yönelik yeni başlıklar yer almaya başlamıştır. Kadınların gerek siyasete katılımı gerekse yaşadıkları sorunların çözümü noktasında yeni mekanizma ve yapılar ortaya koyulmuştur. Kadın kolları ve meclisleri, kadınlara yönelik bakanlık, kamu denetçiliği gibi yapılarla birlikte kota uygulamaları gibi pozitif tedbirler ortaya çıkarılmıştır (Çakır, 2019: 192).Siyasi partiler aynı zamanda siyasal iktidarın örgütlenmesini sağlama bakımından da önem taşımaktadır. Siyasi partilerin sahip olduğu bu önem karşısında kadınların siyasi partilerdeki durumuna baktığımızda ise gelenekle ilgili hizmetlerin bir parçası olan hizmetlerin verildiği kadın kolları dışında, kadınların sayısı diğer kamusal alan etkinliklerine oranla daha düşük seyretmektedir. Çünkü diğer alanlarda bulunmak için gerekli olan şey bilimsel ve sanatsal vb. yetenekler ve amaçlanan da bilimsel

bilgi ya da sanatsal yaratımken siyasi partilerde iktidarın sahibi olmak için gerekli olan durum iktidar yeteneğidir. Ataerkil bir yapıya sahip toplumda iktidar kavramında olduğu gibi iktidar yeteneği kavramı da erkek değerleriyle oluşturulmuştur. Bu bakımdan kadınların kamusal alandaki diğer etkinliklerde bulunmasına karşılık bu etkinliklerin karar organlarında yeterli düzeylere ulaşamaması da aynı sebepten ileri gelmektedir (Yaraman, 1999: 25).

Buna karşılık siyasi partiler tarafından kadınlara uygun olarak görülen yapıların ise durumunu oldukça açık bir biçimde ortaya koyan sayıca çok az parti vardır. Çoğunlukla kadın kolları olarak nitelendirilen bu yapılar kadınların siyasal katılımını artırmak için birtakım olanaklar sunmakla birlikte genel olarak etkisi olmayan ve güçsüz yerler olmaktadır. Bununla birlikte kadınların kadın kollarıyla sınırlandırıldığı ve bağlı bulunduğu parti için neredeyse karşılıksız olarak çalıştığı yapılar olarak da karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada hedeflenen şey kadınların oylarını partiden tarafa çekmektir. Kadın kolları gerek tanım gerekse kurumsallaşma bakımından problemlili bir biçimde işletilmektedir (Çakır, 2019: 144-145).

Sancar (2008: 182-183) tarafından belirtildiği üzere kadın örgütlerinin geliştirdiği “Kadın Dostu Siyasal Parti Göstergeleri” gerek kadınların eşit bir şekilde siyasal katılımının sağlanması gerekse kadınların temsili noktasında siyasi partilerin uygulamaları açısından beklentileri oldukça detaylı bir şekilde tanımlamaktadır. Bu bakımdan en temel göstergelerden bazıları da siyasi partilerin öncelikli konularından birinin toplumsal cinsiyet eşitliği olması, bu bakımdan toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında politikalara sahip olması, kadınlara yönelik kadın kolları gibi örgütlenmelerinin güçlü ve özerk olması ve de toplumsal cinsiyet eşitliğini gerçekleştirecek faaliyetlerde bulunmasıdır.

Tüm bunlarla birlikte siyasi partiler, toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında kadınların erkeklerle eşit düzeylerde katılımını sağlamak amacıyla cinsiyet kotası uygulamalarına da başvurabilmektedir. Siyasi partilerin kota uygulamasına başvurmasının ilk şekli partilerin herhangi bir yasaya gerek duymadan parti içinde bir düzenleme yoluna gitmesidir. Partilerin gönüllü olarak uyguladıkları bu kota şekli dünyada oldukça yaygın olmakla birlikte bu tür bir kotanın başarılı olmasındaki en önemli etken ise kota uygulayan partilerin bir duyarlılık oluşturması ve diğer partileri de etkilemesiyle yasal bir kota uygulaması varmış gibi kotanın yaygınlaşmasıdır. Öte yandan siyasi partilerin uyguladığı kotaların bazen başarılı olduğu bazense yalnızca gösteriş olarak kaldığı durumlarda olmaktadır. Siyasi partilerin gönüllü olarak uyguladığı bu kotaya karşılık ikinci bir kota uygulama şekli ise yasayla getirilmiş cinsiyet kotasıdır. Bu kota şeklinde ise partilerin aday belirleme süreçlerinde kota uygulamasının yasalar yoluyla zorunlu tutulmasıyla yasal bir çerçeve oluşturulmuştur (Öztan, 2004: 221). Türkiye’de kota uygulamalarının durumuna baktığımızda ise yasal olarak uygulanan zorunlu bir kota

uygulamasının bulunmadığını söylemek mümkündür. Bununla birlikte siyasi partiler tarafından gönüllü olarak kota uygulandığı durumlar da söz konusudur (Çakır ve Karakoç, 2023: 447).

Kadınların siyasal hakları için verdiği mücadele birçok farklı ülkede kadınların siyasete katılımını sağlamış ve kadın haklarına yönelik hareketlerin genişleyerek çeşit kazanmasına yarar sağlamıştır. Siyasal katılım, seçme ve seçilme hakkı bağlamında değil de daha geniş anlamıyla ele alınıp kadınların siyasal temsil ve karar alma organlarında bulunma oranlarına bakıldığında siyasette toplumsal cinsiyet eşitliğinden hali hazırda oldukça uzak olduğu görülmektedir. Kadınlar günümüzde halen daha siyasal katılım noktasında eşitlikten uzak bir konumda yer almaktadır. Siyasi partilerde ya da parlamentolarda kadınların eşit bir şekilde temsil edilmediği ve dâhi karar alma mekanizmalarında hiyerarşi içerisinde yukarılara doğru çıktıkça katılım oranları daha fazla düşüş göstermektedir (Adak, 2016: 24-25).

Tüm bu bilgiler sonucunda kadınların toplumsal cinsiyet rollerine bağlı olarak toplumda yer eden konumları da göz önünde bulundurulduğunda erkeklere oranla daha dezavantajlı bir konumda yer aldığını söylemek mümkündür. Öte yandan günümüz demokrasilerinde önemli bir konuma sahip olan siyasi partiler açısından konuyu ele aldığımızda kadınların partilere katılımı noktasında da eşit bir durumun varlığından söz edilememektedir. Bununla birlikte her ne kadar kadın kolları gibi kadınların parti içerisinde ayrıştırıldığı yapıların varlığı dikkat çekse de bu yapıların kadınların siyasal partilere katılımı noktasında önemli bir yere de sahip olabileceği düşünülmesi gereken bir konudur.

Bu bağlamda siyasi partilerin siyaset ve demokrasi alanında sahip olduğu rol düşünüldüğünde toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik bir bakış geliştirebilmek için kadınlara yönelik politikalarını ele almak yararlı olabilir. Bu bakımdan iktidar ve muhalefet partileri özelinde bir değerlendirme yapmak amacıyla çalışmada iktidar partisi olması bakımından Adalet ve Kalkınma Partisi, ana muhalefet partisi olması bakımından ise Cumhuriyet Halk Partisi ele alınarak bu partilerin kadınlara yönelik politikaları, parti tüzükleri ve parti programları üzerinden incelenecektir.

2.1. Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) ve Kadına Yönelik Politikaları

Adalet ve Kalkınma Partisi, 2001 yılında Recep Tayyip Erdoğan tarafından kurulmuştur. AK Parti ilk kez 2002 yılında iktidara gelmiş ve ilk günden günümüze kadar olan süreç boyunca bu başarısını devam ettirerek iktidarda kalmayı başarmıştır. Adalet ve Kalkınma Partisi'nin kadına yönelik politikaları iktidar partisi olması ve uzun yıllardır iktidarı elinde bulundurması bakımından oldukça önem taşımaktadır. Bu bakımdan AK Parti'nin kadın politikaları ilk olarak yararlanılacak en temel kaynağı parti tüzüğü oluşturmaktadır. Bu

bakımdan çalışmanın bu kısmında AK Parti Tüzüğü partinin teşkilatı, kadın kolları, cinsiyet kotası ve diğer konular hakkında incelenecektir.

Daha önce de ifade edildiği üzere siyasi partilerin toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında kadın dostu partiler olarak nitelendirilmesinde başlıca kriterlerden biri güçlü bir kadın kollarının varlığıdır (Sancar, 2008: 182-183). Bu bağlamda öncelikle AK Parti Tüzüğüne baktığımızda teşkilat şeması içerisinde kadın kollarının varlığından söz etmek mümkündür.

AK Parti Tüzüğü'nün üçüncü kısmı birinci bölümünde 18. maddesinin 5. Fıkrası a bendinde kadın kolları, partinin yan kuruluşları arasında yerini almıştır. Tüzüğü'nün ikinci bölümü yedinci ayırımında ise “Yan Kuruluşlar” başlığı altında “Kadın ve Gençlik Kolları” alt başlığında kadın kollarına üyelik şartları belirlenmiş ve kadın kollarının yapısı hakkında genel bir çerçeve çizilmiştir. Bu bağlamda Madde 83.1’de kadın koluna üye olmak şartları, “Tüzüğü'nün ikinci kısmında yazılı şartlara göre Parti üyeliğini kazanmış her kadın, kadın kolu üyeliğine mahsus deftere kaydı yapılmakla kadın kolu üyeliğini kazanmış olur” şeklinde ifade edilmiştir. Bununla birlikte 83.3’te yer aldığı üzere “Kadın Kolu Üye Defteri” adında genel merkezce hazırlanan ve il başkanlığınca onaylanan deftere üyeliklerin yazılımının yapılmasıyla kadın koluna üyelik gerçekleştirilir.

Kadın kollarının teşkilat kademe organları ise Madde 84 uyarınca düzenlenmiş ve kadın kollarının teşkilat organları belde kademesi, ilçe kademesi, il kademesi, genel merkez olmak üzere dört alt kademe şeklinde belirlenerek bu kademeler de kendi içlerinde detaylandırılmıştır. Geçici Madde 6’da yer alan düzenlemeyle ise kadın kollarının ilk defa oluşumuna yönelik sürecin işleyişi ele alınmıştır.

AK Parti Tüzüğü’nde yer alan bilgiler ışığında partinin yan kuruluşlarından biri olan kadın kollarına yönelik düzenlemelerin mevcut olduğu görülmüştür. Bu düzenlemeler kadın kolları üyeliği, kadın kollarının teşkilatlanması ve ilk oluşumuyla ilgilidir. Öte yandan AK Parti Tüzüğüne baktığımızda partinin herhangi bir cinsiyet kotası uygulamadığı da görülmektedir.

AK Parti’nin kadınlara yönelik politikalarını incelemek amacıyla ikinci olarak incelenebilecek kaynak 2023 Seçim Beyannamesi’dir. Bu bakımdan AK Parti 2023 Seçim Beyannamesi’nin ikinci bölümüne baktığımızda “Sağlam Toplumsal Yapı” başlığı altında “Kadın” alt başlığına yer verildiği görülmektedir. 2023 Seçim Beyannamesi’nin bu kısmında kadına yönelik üzerinde durulan hususlar en temelinde kadınların potansiyelinin harekete geçirilmesi, konumunun güçlendirilmesi, fırsat ve imkânlardan eşit yararlanması, eğitime ve işgücüne eşit katılımıyken kadınlara yönelik ayrımcılığın kaldırılması, kadın temsiline artırılması ve karar alma mekanizmalarında kadınların aktif olarak katılımı için teşvik edilmesi gibi konular üzerinde de durulmuştur.

AK Parti'nin 2023 Seçim Beyanamesi'nde üzerinde durduğu bu hususların yanı sıra en çok dikkat çektiği konu kadınların gerek siyasal gerekse diğer alanlarda en çok ilerleme sağladıkları dönemin AK Parti iktidarı dönemi olmasıdır. Bu bakımdan Seçim Beyanamesi'nde AK Parti döneminde kadına yönelik yapılan politikaların uzun bir listesine yer verilmiştir. Bu listede yer alan düzenlemeleri özetlemek gerekirse eğitim, temsil, istihdam, işgücü, şiddet gibi başlıklar üzerinde durulmuş, kadına yönelik yapılan birden fazla alanda birçok yasal düzenlemeden söz edilmiştir. Bununla birlikte pozitif ayrımcılık ilkesinin getirildiğinden ve TBMM bünyesinde ise Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'nun kurulması amacıyla öncülük edildiğinden bahsedilmiştir.

Tüm bu sayılanlarla birlikte 2023 Seçim Beyanamesi'nde kadınlara yönelik hayata geçirilen politikaların yanında yapılacak olan politikalardan da söz edilmektedir. Bu politikaların ana başlıklarını ise eğitim, istihdam, işgücü, şiddet, çalışan anneler gibi konular oluştururken kadınların gerek toplumsal gerekse karar alma mekanizmalarındaki aktifliğinin artırılması hedefi üzerinde durulmuştur.

2.2. Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) ve Kadına Yönelik Politikaları

Cumhuriyet Halk Partisi, 9 Eylül 1923 tarihinde Halk Fırkası adıyla kurulmuş, 10 Kasım 1924 tarihinde ise şimdiki adını almıştır. Cumhuriyet Halk Partisi, esasında, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin partileşmesiyle kurulmuştur. Mustafa Kemal Atatürk, partinin kuruluş amacını ilk kez 1922 yılında resmen açıklamış ve partiyi ulus inşa sürecinde sosyal ve ekonomik açıdan modernleşmenin halkçılık anlayışını temel alan bir aracı olarak saymıştır (Sarıbay, 2001: 43).

Cumhuriyet Halk Partisi'nin kadına yönelik politikalarını ele alırken yararlanılacak ilk kaynağı parti tüzüğü oluşturmaktadır. Bu bağlamda partinin teşkilat yapısında kadın kollarının varlığını saptamak, cinsiyet kotası ve diğer kadına yönelik uygulamaların durumunu sorgulamak için öncelikle Cumhuriyet Halk Partisi Tüzüğü incelenmiştir.

Cumhuriyet Halk Partisi'nin teşkilat yapısına baktığımızda AK Parti'de olduğu gibi kadın kollarının varlığından söz etmek mümkündür. İlgili tüzükte Madde 27'de yer alan ve "Kadın, Kolları, Gençlik Kolları" başlığı altında kadın kolları ele alınmıştır. 27. Madde uyarınca yer alan bilgilere baktığımızda genel merkez, il ve ilçe örgütlerinde kadın kollarının kurulması güvence altına alınmıştır. Öte yandan 27. Maddenin üçüncü fıkrasında kadın kollarına bütçe ayrılmasıyla ilgili bir düzenleme yapılmıştır. Bu düzenlemeyle kadın kollarına her il ve ilçenin senelik bütçesinden toplamda en az yüzde on olmak şartıyla bir pay ayırması ve hatta genel merkezinde senelik bütçesinden yeter miktarda bir pay ayırması ön görülmüştür.

Tüzüğün beşinci bölümünde yer alan “Parti Adaylarının Saptanması” başlıklı kısmı ele aldığımızda “TBMM Üyeliği için Adayların Saptanması” başlığı altında yer alan 52. Maddenin altıncı fıkrasında “Parti Meclisi, adayları belirlerken kadınların, gençlerin ve engellilerin TBMM’de temsiline özen gösterir” ibaresi yer almaktadır. Bununla birlikte ise “Kotalar” başlığı altında yer alan 56. Madde kapsamında %33 oranında bir cinsiyet kotasına yer verilmiştir.

Cumhuriyet Halk Partisi Tüzüğünde yer alan bu bilgiler ışığında teşkilat yapısı içerisinde kadın kollarına yer verildiği ve kadın kollarına bütçeden pay ayrılmasının da bir şekilde tâbi tutulduğu görülmüştür. Öte yandan parti tarafından gönüllü olarak bir cinsiyet kotasına yer verilmiş ve yüzde otuz üç oranında bir cinsiyet kotasının uygulanması ön görülmüştür.

Cumhuriyet Halk Partisi Programı incelendiğinde kadına yönelik söylemlerin eşitlik vurgusuyla yapıldığı görülmektedir. Parti programının birinci bölümünde yer alan “Hedef ve Önceliklerimiz” kısmında laikliğin kadın ve erkek eşitliğinin güvencesi olduğuna vurgu yapmakla birlikte demokrasi anlayışlarında özgür bireye vurgu yaparak kadının eğitim ve kültür aracılığıyla özgürleşmesine dikkat çekilmiştir. Bununla birlikte önceliklerimiz kısmında vurgulanan bir diğer husus ise cinsiyet eşitliği olarak ele alınmış ve kadınların gerek siyasette gerek diğer alanlarda erkeklerle eşit haklara ve imkanlara sahip, herhangi bir baskıya maruz kalmadığı özgür bir toplum tanımlaması yapılmıştır. Bu bakımdan önceliklerden biri de cinsiyet eşitliğini sağlamak amacıyla pozitif ayrımcılık uygulamalarını içeren yapısal düzenlemeler olarak ele alınmıştır.

Parti Programında kadınlara yönelik yer alan diğer konulardan biri ise hedefin kadın ve erkeğin eşit yaşadığı bir ülke olmasıdır. Kadın sorunu bir demokrasi sorunu olarak ele alınmış ve kadın-erkek eşitliğini sağlamanın yolu eğitim olarak görülmüştür. Kadına yönelik her türlü toplumsal baskının, ayrımcılığın ortadan kalkması için eğitimin önemine vurgu yapılmış, bu bağlamda eğitim ile bu durumların giderilmesi hedeflenmiştir. Eğitim konusundan sonra kadına şiddet konusu üzerinde de durulmuş ve kadına şiddetin bir insan hakkı ihlali olduğuna dikkat çekilerek bu soruna yönelik çözüm önerileri getirilmiştir. Bu çözümler en temelinde ulusal eylem planı oluşturulması, Türk Ceza Kanunu’nda düzenlemeler, ihtiyaca göre kadın sığınma evlerinin açılması, gençlerin duyarlılaştırılmasıdır.

Tüm bunlarla birlikte parti programında üzerinde durulan bir başka husus ise demokratik bir ülke olmanın yolunun kadın ve erkek eşitliğini sağlamaktan geçtiğine yönelik yapılan vurgudur. Bu vurgunun ardından genel itibariyle Türkiye’nin kadınlara yönelik taraf olduğu uluslararası sözleşmeler bağlamında düzenlemeler yapılması, ayrımcılık ve şiddete karşı mücadele etmek için gerek Merkezi İdare gerekse yerel yönetimler tarafından bütçe

ayrılması, pozitif ayrımcılık sağlanması, yasal düzenlemeler, eğitim alanında düzenlemeler gibi çok boyutlu hedeflere yer verilmiştir.

Parti programında ele alınan bir başka konu da kadın haklarına yönelik bilinçlenmeyi kapsamaktadır. Bu bakımdan yer verilen bilgilere baktığımızda siyasette, kamu yönetiminde ve karar mekanizmalarında kadınlarının sahip olduğu oranların yükselmesi amacıyla kadınların partiye üye olmasının teşvik edilmesi hedeflenmiştir. Kadınların siyasette daha aktif olması, ekonomik bağımsızlığını kazanabilmesi, çalışma alanında cinsiyete dayalı ayrımcılığın son bulması, işyerlerinde kreş hizmeti verilmesi, girişimci kadınlara kredi desteğinin artırılması, çalışmakta olan anneler için birtakım düzenlemelerin yapılması, kadınlara yönelik sağlık hizmetlerinde iyileştirme yapılması, evlilik için yasal yaş sınırı göz önünde tutularak çocuk yaşta evliliğin önüne geçilmesi hedefleri üzerinde durulan başlıca konulardır.

Tüm bunların yanında parti programında kadınlara yönelik sözü edilen diğer hususlar genel olarak incelendiğinde siyasette eşit temsil, yerel yönetimler tarafından kadın-erkek eşitliği için proje oluşturulması, kadınların işgücüne katılımının artırılması, iş kurma desteği sağlanması, mesleki eğitim imkânlarının artırılması, çalışan annelere yönelik düzenlemeler, sağlık ile ilgili düzenlemeler üzerinde durulduğu görülmektedir.

Sonuç

Toplumsal cinsiyet kavramı, cinsiyet kavramına karşılık yeni bir anlam ortaya çıkarmış ve biyolojik sınıflandırmanın yanında yeni bir sınıflandırma yapılmasına olanak vermiştir. Bu kavram en temelinde biyolojik cinsiyetten farklı olarak toplumsal ve sosyal bir sınıflandırmanın da yolunu açmıştır. Bununla birlikte günümüzde kadına yüklenen toplumsal roller ve anlam düşünüldüğünde kadın ve erkeğin gerek toplumda gerek siyasal alanda gerekse hayatın diğer alanlarında eşit koşullarda olmadığını söylemek mümkündür. Bu bağlamda kadın ve erkeğin eşitliğinin sağlanması noktasında karşımıza toplumsal cinsiyet eşitliği kavramı çıkmaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitliği kavramı, kadın ve erkeğin eşit imkânlardan faydalanması için oldukça önem taşımaktadır. Kadınların eğitim, ekonomi, işgücü, siyasette temsil gibi konularda ayrımcılığa maruz kalmadan erkeklerle eşit koşul ve imkânlar dahilinde yer alması için toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması gerekmektedir. Bu hususlar dikkate alındığında kadınlara yönelik politikalar kadın-erkek eşitliğine katkı sağlayarak toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama noktasında büyük role sahip olabilmektedir.

Kadın politikalarının toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama noktasında öneminin yanında siyasi partilere de rol düşmektedir. Siyasi partiler günümüz demokrasilerinin ve bununla birlikte siyasal mekanizmanın da başat unsurları olmakla birlikte kadın politikaları

retme ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama noktasında önemli bir role sahiptir. Bu bağlamda çalışma kapsamında ele aldığımız partiler üzerinden bir değerlendirme yapmak gerekirse Türkiye’de iktidar partisi olan AK Parti’nin ve ana muhalefet partisi olan CHP’nin kadınlara yönelik politikalarının en temelinde eğitim, şiddet, istihdam, işgücü gibi konular üzerinde durduğu ve ele alınan başlıklar özelinde bu partiler arasında ortak bir payda bulunduğunu söylemek mümkündür.

Öte yandan iktidar partisi olması sebebiyle AK Parti’nin seçim beyannamesinde de yer alan iktidar olduğu süre içerisinde yaptığı politikaların toplumsal cinsiyet eşitliğine katkı sağlayan bir nitelikte olduğu ve hedeflenen politikaların da aynı niteliklerde olduğunu söylemek mümkündür. Cumhuriyet Halk Partisi’nin programında yer alan bilgiler ışığında ise kadınlara eşitliğine önem verilmiş olduğu, kadın kollarına bütçeden pay öngördüğü ve hatta gönüllü bir kota uygulamasına yer verilmekle birlikte geleceğe yönelik toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayıcı politikaların hedeflendiği görülmektedir.

Tüm bu bilgiler ışığında Türkiye’de iktidar partisi ve ana muhalefet partisi üzerinden kadın politikalarına baktığımızda toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında politikaların hedeflendiği görülmekle birlikte iktidar partisinin bu hedeflere yönelik yasal düzenlemeler yapması veyahut ana muhalefet partisinin gönüllü olarak parti içinde bir cinsiyet kotası uygulaması toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik pozitif bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kaynakça

Adak, S. (2016). Siyaset ve Toplumsal Cinsiyet. F. Saygılıgil (Haz.), *Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları* içinde (s. 17-32). Ankara: Dipnot Yayınları.

Adalet ve Kalkınma Partisi 2023 Seçim Beyannamesi, <https://www.akparti.org.tr/media/bwlbkgif/tu-rkiye-yu-zyılı-ic-in-dog-ru-adımlar-2023-sec-im-beyannamesi.pdf> adresinden 18.01.2024 tarihinde alınmıştır.

Adalet ve Kalkınma Partisi Tüzüğü, <https://www.akparti.org.tr/media/asbklfdx/ak-parti-tuzuk.pdf> adresinden 17.01.2024 tarihinde alınmıştır.

Atatürk Araştırma Merkezi. (2006). Atatürk'ün söylev ve demeçleri I-III (Cilt I). Ankara: Divan Yayıncılık.

Berktaş, F. (2010). *Tarihin cinsiyeti* (3. Baskı). İstanbul: Metis Yayınları.

Bingöl, O. (2014). Toplumsal cinsiyet olgusu ve Türkiye'de kadınlık. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(Özel Sayı 1), 108-114.

Cevizci, A. (1999). *Felsefe sözlüğü* (Geliştirilmiş ve Gözden Geçirilmiş Üçüncü Basım). İstanbul: Paradigma Yayınları.

Cumhuriyet Halk Partisi Programı <https://content.chp.org.tr/1d48b01630ef43d9b2edf45d55842cae.pdf> adresinden 17.01.2024 tarihinde alınmıştır.

Cumhuriyet Halk Partisi Tüzüğü, https://content.chp.org.tr/file/chp_tuzuk_10_03_2018.pdf adresinden 17.01.2024 tarihinde alınmıştır.

Çakır, M. ve Karakoç, R. (2023). Türkiye Cumhuriyeti parlamento tarihinde kadın temsili, tarihsel süreç, mevcut durum, sorunlar ve çözüm önerileri. D. F. Biçer ve Y. Öz (Ed.), *Sosyal, İnsan ve İdari Bilimlerde İleri ve Çağdaş Çalışmalar 1* içinde (s. 438-453). İzmir: Duvar Yayınları.

Çakır, S. (2019). *Erkek kulübünde siyaset* (1. Baskı). İstanbul: Sel Yayıncılık.

Dökmen, Z. Y. (2015). *Toplumsal cinsiyet: sosyal psikolojik açıklamalar* (6. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Giddens, A. (2012). *Sosyoloji* (1. Baskı). (Yay. Haz.: C. Güzel). İstanbul: Kırmızı Yayınları.

Günlük Şenesen, G., Yücel, Y., Yakar Önal, A., Ergüneş, N. ve Yakut Çakar, B. (2017). *Kadınsız kentler: toplumsal cinsiyet açısından belediyelerin politika ve bütçeleri* (1. Baskı). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

İçli, G. (2018). Toplumsal cinsiyet eşitliği politikaları ve küreselleşme. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (30), 133-143.

Özdemir, E. ve Atılğan, G. (2015). Siyasal partiler. G. Atılğan ve E. A. Aytekin (Haz.), *Siyaset bilimi: kavramlar, ideolojiler, disiplinler arası ilişkiler* içinde (s. 239-251). İstanbul: Yordam Kitap.

Öztaş, E. (2004). Toplumsal cinsiyet eşitliği politikaları ve olumlu ayrımcılık. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 59(1), 203-235.

Öztekin, A. (2014). *Siyaset bilimine giriş* (9. Baskı). Ankara: Siyasal Kitabevi.

Sancar, S. (2008). Türkiye’de kadınların siyasal kararlara eşit katılımı. *Toplum ve Demokrasi*, 2(4), 173-184.

Sancar, S. (2009). *Erkeklik: imkânsız iktidar: ailede, piyasada ve sokakta erkekler* (1. Baskı). İstanbul: Metis Yayınları.

Saraç, S. (2013). Toplumsal Cinsiyet. L. Gültekin vd. (Ed.), *Toplumsal Cinsiyet ve Yanılsamaları* içinde (27-32). Ankara: Atılım Üniversitesi Yayınları.

Sarıbay, A. Y. (2001). *Türkiye’de demokrasi ve politik partiler* (1. Baskı). İstanbul: Alfa Yayınları.

Touraine, A. (2007). *Kadınların dünyası*. (Çev: M. Moralı). İstanbul: Kırmızı Yayınları.

Ünal Erzen, M. (2019). Siyasette cinsiyet eşitsizliği. *Asya Studies-Academic Social Studies/Akademik Sosyal Araştırmalar*, 2(8), 21-32.

Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *Sosyoloji Konferansları*, (35), 29-56.

Wiesner Hanks, M. E. (2020). *Tarihte toplumsal cinsiyet: küresel bakış açıları*. (Çev. M. Çiyan Şenerdi). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Yaraman, A. (1999). *Türkiye’de kadınların siyasal temsili* (1. Baskı). İstanbul: Bağlam Yayınları.

Yayla, A. (2015). *Siyaset bilimi* (2. Baskı). Ankara: Adres Yayınları.

Extended Summary

Men and women have been given different roles by society. These roles usually mean different things to men and women. While society's expectation of women is to fulfill their responsibilities related to home, family, and children, its expectations from men are greater things. Due to these meanings attributed to the sexes, women experience some difficulties. These difficulties arise in all areas of life, such as social, societal, or political life. Gender equality proposes a solution so that women can participate in all areas of life on an equal footing with men. Over time, the concept of gender has emerged with different meanings attributed to the concept of gender. With the concept of gender, it is emphasized that different meanings are attributed to men and women by society. Although these different meanings attributed to sexes by society vary from culture to culture, the expectations from women have been the same most of the time. At this point, gender equality comes into play. In its most basic sense, gender equality means that women and men have equal rights and opportunities. Women can become more active individuals in all areas of life by achieving gender equality. Ensuring gender equality is very important for women and men to take part in society equally. When considered in the context of social roles, women are in a more disadvantaged position than men. Gender equality is needed for women to go beyond their social roles and take part in society on an equal basis with men. When we consider the difficulties experienced by women in political life due to our topic, we can say that their political participation is at a lower level than

men. As we mentioned, one of the main reasons for this situation is due to the meaning attributed to women by social roles, but it can be said that some factors are also effective. While women's domestic and family responsibilities, child care, and lower socio-economic levels than men play a role in women's low political participation, it becomes difficult for women to take part in the male-dominated structure of the political structure. On the other hand, women have to struggle with difficulties not only in political life but also in all areas of life. In this respect, women's policies can contribute to gender equality. Political parties' policies towards women are very important as they affect both political and social life. Today, political parties are the main actors in both political life and democracies. Political parties have an important role to play in ensuring gender equality. For this reason, political parties should produce policies to ensure gender equality.

The study aims to deal with the women's policies of political parties through gender equality. In this context, the study aims to examine within the scope of the ruling party AK Party, and the opposition party CHP in Türkiye. In this respect, the statutes of these parties will be examined and their policies towards women will be included. Within the scope of the study, firstly, a general evaluation was made to understand gender equality. In this context, the concept of gender was explained and the meaning of this concept was questioned. As a result of the information obtained, it has been concluded that the concepts of sex and gender are quite different. It has been observed that the concept of sex has a biological meaning and the concept of gender has a more complex meaning. After the explanation of the concept of sex and gender, the social roles arising from gender are mentioned. Within the scope of these roles, it has been concluded that expectations from women and men are different things. Society has generally associated women with home and family and has imposed such responsibilities on women. For this reason, women have been less involved than men in other areas of life such as education, business life, or politics, outside the home and family. Gender equality is important to ensure that women and men have equal rights, equal conditions, and equal opportunities. In this respect, it should be ensured that conditions are improved and women are encouraged so that women take part equally in all areas of life. At this point, we come across women's policies. In this context, within the scope of the study, the women's policies of the political parties, which constitute the main subject of the study, are discussed. Political parties undoubtedly have a vital role today. Political parties greatly affect both political and social life. When we consider the relationship between political parties and women, it is possible to say that women's participation is less than men's. Due to this situation, political parties sometimes apply quotas legally and sometimes voluntarily. Quota is a practice of positive discrimination. The main purpose of the quota application is to increase the level of representation of women. For this reason, it is used by political parties to ensure gender equality. Another thing to consider about the relationship between political parties and women is women's branches. Women's branches exist

within political party organizations. The participation of women in women's branches, it is aimed at women to participate in politics. On the other hand, women's branches have been criticized by some researchers. The main issue of these criticisms is that women are limited to being members of women's branches within the political parties. However, some researchers support that women's branches should be stronger and more autonomous organizations.

Within the scope of the study, the AK Party's policies towards women were examined through the party charter and the 2023 election manifesto. AK Party has been the ruling party in Türkiye for many years. In this respect, women's policies of the AK Party are very important. When the AK Party's women's policies are considered, it is seen that policies are made in many different areas such as education, health, and employment. These policies include legal regulations and positive discrimination practices. Among the goals of the AK Party is to make women more active individuals. In addition, there are women's branches within the AK Party organization.

The policies of the CHP, which is the opposition party in Turkey, towards women were examined through the party charter and party program. Women's branches are included in the organizational structure of the party. In addition, it is stipulated in the Party Charter that a share of the budget will be allocated to women's branches. The party voluntarily imposes a gender quota. The proportion of this gender quota is 33%. When the party's policies towards women are examined, the emphasis on equality draws attention. In this context, some remedial policies are targeted at women. When the women's policies of the parties discussed within the scope of the study are examined, it is seen that they aim to make women more active individuals. Both parties have focused on issues such as education, employment, labor, and violence and produced policies related to these issues. The ruling party, the AK Party, has produced and continues to produce policies for women. The opposition party, CHP, allocated a share of the budget to women's branches and implemented a voluntary gender quota. In the light of all this information, it can be said that gender equality is very important. Gender equality, is aimed at women to become more active individuals. Women's policies are needed for women to take part in all areas of life. In this context, political parties, which are the main elements of democracy, have an important role. When we look at the women's policies of the AK Party and CHP, which we consider in terms of being the ruling party and opposition party in Türkiye, it is seen that policies aimed at gender equality are targeted. In this respect, the women's policies of the parties have a positive quality in terms of gender equality.